

AUTEURSRECHTEN

Pleidooi voor een billijk evenwicht

Creatieve bijdrage

Het kan niet voldoende onderlijnd worden dat auteurs een fundamentele bijdrage leveren aan de informatiemaatschappij en meteen aan de economische en sociale welvaart van allen. Zij dragen bij tot kennis, letterkunde en kunst en zo, mede langs de toepassing ervan, tot de economische toegevoegde waarde, die de welvaartstaat schraagt. Auteurs dienen dan ook aangemoedigd te worden om creatief te zijn. De wet van 1994 op de auteursrechten draagt daartoe bij.

In beginsel, beschermt de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht de auteurs. Auteurs bezitten immers alle auteursrechten, zowel de *morele rechten* als de *vermogensrechten* op hun werk.

Overdracht van vermogensrechten

Uitstekend, tot de auteurs een auteurscontract met een uitgever sluiten. Want al die rechten, en vooral de vermogensrechten, kunnen worden *overgedragen*. Dan zijn de auteurs die rechten kwijt. Die zitten meteen "in het vermogen" van de uitgever. Uitgevers maken trouwens meer en meer deel uit van multinationale ondernemingen, die gekenmerkt worden door centralisatie van de besluitvorming, meestal in afgelegen hoofdkwartieren. Deze multinationals worden bijgestaan door de beste juristen.

Toetredingscontracten

Auteurs staan er in beginsel alleen voor. Zij zijn door de band niet vertrouwd met de wet op de auteursrechten en hoe daar in de praktijk wordt mee omgegaan. Auteurs sluiten overeenkomsten met uitgevers, want auteurs wensen in de eerste plaats dat hun boek, hun artikel, hun bijdrage gepubliceerd, op het web gezet en vooral gelezen wordt. Zij ondertekenen door de band wat hen wordt voorgelegd, met weinig of geen inspraak. Zoniet wordt hun werk eventueel niet gepubliceerd.

Wel bevat de wet van 1994 enkele algemene bepalingen in verband met auteurscontracten.

Wel bevat de wet van 1994 enkele algemene bepalingen in verband met auteurscontracten. Deze overeenkomsten, zo luidt de wet, moeten schriftelijk zijn; mondelinge afspraken tellen dus niet. Daarenboven moet voor *elke exploitatiewijze* van het werk *de vergoeding van de auteur, de reikwijdte en de duur ervan* uitdrukkelijk bepaald worden.

Dergelijke contractuele bedingen, waarbij we rechten overdragen, moeten, zo zegt de wet, *restrictief* geïnterpreteerd worden, dus ten voordele van de auteur.

Ook, zegt de wet, is de overdracht van rechten betreffende nog *ongekende exploitatievormen*, nietig.

Daarenboven is de overdracht van *toekomstige werken* slechts geldig voor een bepaalde tijd en “voor zover het genre van de werken waarop de overdracht betrekking heeft, bepaald is”.

Verder schrijft de auteurswet enkele specifieke regels voor die van toepassing zijn op de verhouding auteur-uitgever. Zo moet het contract bepalen uit hoeveel exemplaren de eerste oplage minimum zal bestaan en wordt er vereist dat de uitgever het werk binnen een overeengekomen termijn moet (laten) produceren. Ook moet de auteursvergoeding in verhouding staan tot de bruto-inkomsten van de uitgever. Verder wordt er een sell off-regeling voorzien met afkoopmogelijkheid na afloop van het contract, en moet volgens de wet minstens éénmaal per jaar een afrekening worden gestuurd aan de auteur. Tenslotte zijn er nog regels die gelden in het geval van ontbinding van de overeenkomst en bij faillissement van de uitgever.

Maar daarbuiten staat alles evenwel open en is alles vrij.

De auteur tekent, zoals gezegd, de overeenkomst, die hem wordt voorgelegd en die door de uitgever en zijn raadgevers is opgesteld. *De facto* gaat het om toetredingscontracten door de auteur te nemen of te laten, zeker voor beginnende auteurs.

De doorsnee auteur tekent trouwens maar enkele van die overeenkomsten in zijn leven. Hij is ter zake veelal een volslagen amateur. Modelovereenkomsten zijn daarenboven meestal op bestelling en op het lijf van de uitgever geschreven. Zoals gezegd, maken de uitgevers, die in België opereren, in heel wat gevallen deel uit van multinationale ondernemingen, die echt het onderste uit de kan willen. In bepaalde gevallen wordt de wet zelfs niet nageleefd. Zo wordt slechts in enkele overeenkomsten de juiste oplage afgesproken.

Uniek onderzoek van auteurscontracten

Uit een onderzoek van 110 auteurscontracten, uitgaande van 50 uitgevers¹ blijkt dat heel wat overeenkomsten, zonder schroom, ongeveer alle mogelijke auteursrechten, zowel, huidige als toekomstige ten voordele van de uitgever binnen halen en dit tot en met 70 jaar na de dood van de auteur, voor de ganse wereld en voor alle talen.

Het gaat ook om rechten, waarvan men weet of moet weten dat die redelijkerwijze nooit uitgebaat zullen worden, zoals de filmrechten in geval van een zuiver technisch en juridisch werk. Vertalen in alle talen. Nog andere overeenkomsten vragen een vóórrecht niet alleen voor toekomstige werken, maar zelfs van toekomstige ideeën van de betrokken auteur(s). De verhoudingen tussen auteur en uitgever dienen rechtgetrokken.

Rechtvaardig evenwicht

---

¹ Blanpain Roger (ed), Els Vanheusden, Emmanuel Verraes en Melanie Verroken, *Auteurscontracten voor educatieve en wetenschappelijke uitgaven*, VanDen Broele, 2009, Brugge, 143- 261.

Kortom, er dient gezorgd te worden voor een rechtvaardig evenwicht tussen de rechten van de auteurs enerzijds en deze van de uitgever anderzijds.

VOORSTELLEN

Daartoe dient de wet van 1994 op bepaalde punten geëxpliciteerd te worden. VEWA stelt volgende wijzigingen voor:

I. RECHTEN

- Verbod van overdracht van auteursrechten op toekomstige werken;
- Verbod van overdracht van vergoedingen die wettelijk aan de auteur komen, zoals vergoedingen voor leenrecht, reprografierecht, inzake thuiskopie en digitale uitzondering onderwijs en wetenschappelijk onderzoek);
- De overgedragen rechten komen terug aan de auteur indien deze niet worden uitgebaat binnen een periode van 12 maanden; deze periode kan eventueel verlengd worden voor een periode van drie maanden op aanvraag van de uitgever;
- Rechten kunnen maximum voor een (verlengbare) periode van 5 jaar worden overgedragen;
- Schriftelijke instemming van de auteur bij overdracht van vermogensrechten aan derden.
- Aanduiding van het aantal auteursexemplaren dat aan de auteur toekomt;
-
- Een klare en duidelijke afrekening (met aanduiding van het aantal verkochte exemplaren, berekening per exploitatiewijze en omzet) en betaling van vergoedingen ten laatste op 30 juni van het lopend jaar; de beheersvennootschap kan een helpende hand bieden;
- Inzage in desbetreffende documenten, met inbegrip van de boekhouding;
- Een wettelijke interest van 6 per cent in geval van laattijdige betaling;

II. SANCTIES

- Het invoeren van een absolute nietigheid bij niet naleving van de wet ter vervanging van de relatieve nietigheid die *de facto* geen effect sorteert.
- Invoering van een geldboete van 20 tot 500 Euro bij niet-naleving van bepaalde wettelijke verplichtingen.

LEENRECHT

Sinds 1994 is België Europees verplicht een leenvergoeding in te voeren. Na klacht van VEWA werd België in 2003 door het Europees Hof van Justitie veroordeeld en kwam er een mager K.B. in 2004. België was dus 10 jaar te laat. De beheersvennootschappen van auteurs hebben schadevergoeding gevraagd voor de gemiste 10 jaar. Het Hof van Beroep te Brussel heeft in een tussenarrest van 29 september jl. de eis tot schadevergoeding aanvaard en wel vanaf 1 januari 1997. Dus schadevergoeding voor een periode van meer dan 7 jaar. Die schade, die wel in de miljoenen Euro's loopt, dient nu door het Hof begroot te worden.

De juridische molen maalt langzaam, maar hij maalt. Ook auteurs dienen op hun rechten te staan.

Roger Blanpain,
Voorzitter VEWA.